

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAM ORIENTUES
PËR PËRGATITJEN E PROVIMIT KOMBËTAR
TË MATURËS SHTETËRORE**

LËNDA:

**GJUHË ANGLEZE
(Gjuhë e huaj e dytë)**

Koordinatorë: Erifili Hashorva

VITI MËSIMOR 2011 – 2012

1. UDHËZUES I PËRGJITHSHËM PËR PROGRAMIN E PROVIMIT KOMBËTAR TË MATURËS SHTETËRORE PËR LËNDËN E GJUHËS ANGLEZE DHE PËR PËRDORIMIN E TIJ NGA MËSUESIT

Programi orientues për përgatitjen dhe realizimin e provimit të Maturës Shtetërore për gjuhën angleze si gjuhë e huaj e dytë, është realizuar si sintezë e njohurive dhe shprehive të fituara gjatë gjithë procesit mësimor në këtë lëndë, si në aspektin tematik ashtu edhe në aspektin gjuhësor (gramatikor, leksikor) dhe funksional.

Hartimi i këtij programi orientues është bazuar totalisht në kuadrin kurrikular të gjuhëve të huaja duke pasur parasysh zhvillimin e aftësive gjuhësore që do të testohen, standardet e gjuhëve të huaja, programet e tre viteve të gjimnazit, tekstet me të cilat është zhvilluar gjuha angleze në gjimnaz si edhe përvojën e fituar nga provimet e maturës shtetërore të viteve pararendëse. Ky program duhet të nxisë inspirim dhe sfidë për të gjithë nxënësit dhe t'i përgatisë ata për të ardhmen. Programi Orientues i Provimit me Zgjedhje të Maturës Shtetërore për Gjuhën e Huaj si gjuhë e huaj e dytë, është ndërtuar duke patur parasysh nevojat e nxënësve, ndryshimet që ata kanë pësuar gjatë tre vjetëve të gjimnazit, zhvillimet e tyre personale duke u dhënë mundësi për sukses në atë çka i pret.

Synimet e Programit

Ky program synon:

- Të ndihmojë nxënësin maturant në përgatitjen e tij për provimin e gjuhës angleze si lëndë me zgjedhje (si gjuhë e huaj e dytë).
- Të ndihmojë mësuesin e lëndës në punën e tij për zbatimin e programit dhe për t'u dhënë orientimet e duhura nxënësve.
- Vlerësimin e njëkohshëm të 2 aftësive kryesore (nga katër aftësi që ka gjuha e huaj) dhe dy konceptet bazë, që janë: *'të lexuarit dhe të kuptuarit'* dhe *'të shprehurit me shkrim'*.
- Të japë orientime për specialistët që merren me hartimin e testeve të Maturës Shtetërore për gjuhën angleze si lëndë me zgjedhje.

Udhëzime praktike mbi përdorimin e programit

Për përdorimin e këtij programi mësuesi duhet të ketë parasysh specifikën e gjuhës së huaj, ku nxënësi në provim do të përballë me situata të reja ose me pjesë të reja leximi por tematika, gramatika dhe funksionet gjuhësore do të jenë po ato që ka studiuar gjatë tre viteve të gjimnazit.

Kur flitet për tematikën kryesore në program nxënësit duhet që të kenë njohuri për temat që janë të përfshira në program (sports and entertainment, food, health and safety, travel time, environmental issues, modern living etc.)

*Përsa i përket gramatikës, mësuesi duhet t'i përgatisë nxënësit që të jenë në gjendje të zgjidhin ushtrime mbi aspektet kryesore gramatikore (passive voice, conditionals, reported speech, verb tenses, adverbs and adjectives comparisons, connectors, etc.) duke dalë nga konteksti i mësimave ku këto probleme trajtohen. Mësuesi duhet t'i vërë theksin anës praktike të zgjidhjes së ushtrimeve, duke i trajtuar këto ushtrime në forma të ndryshme, herë me tipe ushtrimesh me alternativa, e herë tipe ushtrimesh të hapura, ku më të spikaturat janë *sentence transformation, error correction*, etj.*

Funksionet gjuhësore duhet të trajtohen në mënyrë sa më të larmishme duke përdorur situata nga të gjitha fushat e jetës por duke ruajtur formatet dhe shprehjet që jepen në tekstet mësimore. Nxënësi duhet të jetë i përgatitur kryesisht për këto funksione gjuhësore:

- expressing their interests
- talking about different fields of interests
- recommending places
- suggestions (proposals, comments) on simple issues

Përsa i përket të shkruarit mësuesi duhet të ushtrojë nxënësit e tij që të dinë të organizojnë forma të ndryshme kompozimi jo letrar (me tema të thjeshta). Ata duhet të përgatiten që të ndërtojnë paragrafë të saktë nga ana strukturore dhe leksikore. Gjithashtu mësuesi duhet të përgatisë nxënësit që të dinë të përmbledhin me shkrim një përvojë personale duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij në një tekst koherent. Nxënësi duhet të jetë i përgatitur të shkruajë një email ose letër formale ose jo formale; të zbatojë rregullat e shkrimit të një email-i, një letre formale dhe joformale.

2. Aftësitë dhe njohuritë që duhet të zotërojë nxënësi maturant për të qenë i përgatitur për Provimin me Zgjedhje të Maturës në gjuhën angleze si gjuhë e huaj e dytë.

Nxënësi që do t'i ushtrohet provimit me Zgjedhje të Maturës në Gjuhën angleze duhet të demonstrojë **aftësitë dhe njohuritë** e tij për çka më poshtë vijon:

2.1 Reading Comprehension (të lexuarit dhe të kuptuarit)

Vlerësimi i këtij komponenti do të bëhet mbi bazën e një teksti të panjohur mbi të cilin do të ndërtohen pyetje që do të testojnë aftësinë e nxënësit për të kuptuar një pjesë letrare ose jo letrare, dhe për të gjykuar mbi të.

Nxënësi duhet të jetë në gjendje të lexojë dhe të kuptojë në mënyrë të përgjithshme informacionin e dhënë në pjesën e leximit, të mbledhë informacionet që i kërkohen rreth tekstit apo të japë një vlerësimim të shprehur me gjuhë të thjeshtë mbi atë çka i kërkohet. Më poshtë po rradhësim disa aspekte të leximit:

- Marrja e informacionit të duhur nga teksti i dhënë.
- Reflektimi mbi përmbajtjen e një fragmenti dhe nxjerrja e informacionit të duhur prej tij.
- Thellim në kuptimin e një fraze dhe gjetja e sinonim të saj.
- Formimi i një kuptimi të përgjithshëm dhe nxjerrja e moralit të pjesës shprehur në gjuhë të thjeshtë.
- Paraqitja e elementëve që justifikojnë përgjigjen e dhënë.
- Plotësimi i ushtrimeve leksikore rreth tekstit.
- Gjetjen e fjalëve referuese.

2.2 Writing (Të shprehurit me shkrim)

Në provimin e maturës nxënësi që do të zgjedhë në Provimet e Maturës Shtetërore, një gjuhë të huaj të dytë, duhet të jetë në gjendje të prodhojë tekste të shkruara mbi një gamë jo shumë të gjerë temash duke i lidhur elementët në mënyrë koherente, duhet të jetë në gjendje të bëjë përshkrime jo shumë të hollësishme mbi tema të njohura, të tregojë me shkrim përvojat e tij duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij, të përshkruajë një ngjarje, një udhëtim real duke përdorur gjuhë të thjeshtë dhe të pangarkuar me detaje, të shkruajë një letër personale apo zyrtare, një email formal dhe joformal duke respektuar formatet e mësuara gjatë viteve që nxënësi ka studiuar këtë gjuhë, etj.

Për vlerësimin e kësaj aftësie nxënësi duhet të paraqesë një produkt të shkruar prej 100-120 fjalësh.

Të shprehurit me shkrim përfshin:

- të shprehurit me shkrim mbi një gamë të gjerë temash të njohura dhe jo komplekse që janë trajtuar në librat e tre viteve
- një produkt të shkruar saktë nga ana gramatikore dhe të strukturuar mirë (short letters (formal and non-formal ones), emails (formal and non-formal ones), applications, summaries of short texts, etc.
- shprehjen e pikëpamjeve në formë të thjeshtë dhe të qartë,
- përdorimin e një repertori të thjeshtë leksikor,
- komente të shkurtëra me shkrim për probleme të ndryshme (short stories, descriptions of people, places, events and objects).

2.3 Use of English (Përdorimi i Gjuhës)

Në këtë program njohuritë kryesore që nxënësi ka marrë mbi përdorimin e gjuhës gjatë tre viteve të gjimnazit, janë të dhëna përmes ushtrimeve, temave, bashkëbisedimeve që trajtojnë njësi të ndryshme gramatikore ose leksikore, pra në mënyrë esenciale fjalori dhe gramatika e mësuar për tre vite në shkollën e mesme.

Tipet e ushtrimeve të rekomanduara për çdo tri fushat e sipërpërmendura:

Reading and Comprehension (Të lexuarit dhe të Kuptuarit)
<ul style="list-style-type: none">- Pyetje mbi përmbajtjen e tekstit- Ushtrime me përzgjedhje fjalësh ose frazash- Plotësimi i vendit bosh me informacionin e duhur (Sentence or phrase completion)- Ushtrime me përgjigje po/jo- Ushtrime me e vërtetë/e rreme (True or False)- Ushtrime me disa alternativa (Multiple Choice, përzgjedhje e alternativës së saktë nga 4 ose 5 alternativat e dhëna)- Ushtrime ku i kërkohet marrja dhe përzgjedhja e informacionit të duhur nga teksti i dhënë.- Ushtrime ku i kërkohet reflektimi mbi përmbajtjen e një fragmenti dhe nxjerrja e informacionit të duhur prej tij.- Vendosja e paragrafëve sipas rendit të duhur në renditjen e ngjarjeve (Arrangement of paragraphs)- Ushtrime ku i kërkohet paraqitja e elementëve provues që mbështesin idenë e dhënë nga vetë nxënësi.- Ushtrime ku i kërkohet thellim në kuptimin e një fraze dhe gjetja e sinonimt të saj.
Writing (Të Shkruarit)
<ul style="list-style-type: none">- Shkrimi i një <i>email</i>-i, ku i tregohet një miku rreth një eksperience që ka lënë mbresa- Shkrimi i një letre formale ose jo formale- Aplikime ose rekomandime për një punë <i>part-time</i>- Shprehja e mendimit rreth një çështjeje të caktuar

Use of English (Grammar and Vocabulary) Përdorimi i Gjuhës

- Ushtrime me zëvendësim, zëvendësimi i një fjale me një të ngjashmen e saj.
- Ushtrime transformimi, shprehja e një fjalie me një strukturë tjetër, por duke ruajtur kuptimin e fjalisë.
- Ushtrime me shumë zgjedhje/ alternativa (Multiple Choice)
- Ushtrime me plotësime vendesh bosh, vendosja e fjalës së duhur
- Ushtrime me ndërtim fjalish
- Ushtrime me gjetje dhe korrigjime gabimesh,
- Matching

Struktura e Provimit në përqindje

Aspektet Gjuhësore që do të vlerësohen	Përqindja
Reading and Comprehension Të Kuptuarit e një teksti të shkruar (letrar ose joletrar)	40%
Use of English (Grammar and Vocabulary) Përdorimi i Gjuhës (gramatika dhe leksiku)	40%
Writing Të Shkruarit (ese' ose krijim, një letër, kërkesë, përshkrim, artikull, përmbledhje, etj.)	20%

3. Përmbajtja e Programit

Fushat tematike dhe leksiku

Përmbajtja tematike është mbështetur në programin e zhvilluar gjatë tre viteve të gjimnazit si edhe në tekstet shkollore për gjuhën angleze si gjuhë e huaj e dytë. Tematika e mëposhtme, e parashikuar për provimin e maturës, do të përfshijë temat bazë (sipas kurrikules) dhe nëntema të marra nga kurrikula dhe tekstet.

Temat janë formuluar në mënyrë përgjithësuese e jo sipas titujve të teksteve dhe përfshijnë ato njohuri të cilat janë zhvilluar përmes mësimëve.

Tematika (topics)

- **Every day life** (Eating, cooking customs in Albania and around the world; sports; personal preferences, free time, hobbies, interests)
- **The World around us** (Traveling, famous places around the world; money and shopping; environmental issues etc.)
- **The World of learning and Work** (school issues, work interviews, studies, school friendship, etc)
- **Personal and social life** (Health problems, injuries and illnesses; clothes; celebrations in Albania and other countries; physical characteristics of the people, etc.)
- **The World of communication** (TV programs, reality shows, films, radio programs, letters emails and postcards.)

Leksiku

Në bazë të temës, përzgjidhet gjuha dhe aktet gjuhësore si edhe strukturat gramatikore që mundësojnë realizimin e komunikimit rreth një teme të caktuar. Nxënësi duhet të zotërojë një repertor leksikor të mjaftueshëm për t'u shprehur thjeshtë me shkrim dhe me gojë.

Aktet dhe funksionet komunikative

Sugjerohen aktet dhe funksionet e mëposhtme, të cilët shërbejnë si mënyrë orientuese për hartimin e testit dhe vlerësimin e nxënësve. Aktet dhe funksionet komunikative japin shprehitë kryesore që nxënësi ka fituar gjatë tre viteve të gjimnazit.

- Expressing interests or preferences on something
- Expressing obligation, permission and prohibition
- Giving personal information or advice to someone
- Expressing opinions; agreeing, or disagreeing

- Suggesting, and taking a decision
- Asking about/recommending places
- Expressing possibility, probability, certainty

Elementët dhe strukturat gramatikore

Për një komunikim të saktë nga ana gramatikore, si me gojë ashtu edhe me shkrim, sugjerohet të punohet në mënyrë të përqëndruar mbi strukturat dhe çështjet gramatikore më të rëndësishme të trajtuara gjatë tre viteve të gjimnazit.

- **Verb Tenses:**
Present Tenses, Past Tenses, Future Tenses, Perfect Tenses, Continuous Tenses
- **Gerund and Infinitive Verb Patterns:**
(She hates washing up. The teacher asked me to revise the topic once again).
- **Reported Speech** (positive, interrogative and imperative forms)
- **Active and Passive Voice:** (present, past, future, perfect)
- **Conditionals:** (0, 1st, and 2nd, ~~and 3rd~~, verb tenses and their combinations in conditional sentences)
- **Modal Verbs** (may, might, should, have to, must, could)
- **Adjectives** (comparison degrees, and different ways of comparisons)
- **Prepositions, and Phrasal Verbs**
- **Adverbs**
- **Connectors** (above all, such as, then, therefore, whereas, instead, furthermore, however, even so, etc)

Note to students:

You must think about the language you want to use. It is not enough just to memorize lists of expressions or to memorise the texts from your coursebook. You need to be able to adapt your knowledge to the situation. Language is a creative process.

If you have worked steadily and sensibly during the course then the ‘Matura Exam’ should come as a surprise to you.